

28.09.2026

O‘YIN, TEATR VA IJODIY FAOLIYAT INTEGRATSIYASI ASOSIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASH METODIKASI

Maxmudova Zulfiya Homidovna

Namangan davlat pedagogika instituti Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori PhD

mahmudovazulfiya@gmail.com

Arabboyeva Sevara G‘ofurjon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti Ta’lim tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha
ta’lim) yo‘nalishi 1-bosqich magistranti

sevaraarabboyeva@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23238928>

Annotatsiya: Mazkur maqolada o‘yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasi asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta’limiga tayyorlash metodikasining nazariy va amaliy asoslari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida o‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlarning bolalarning intellektual, ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga ta’siri o‘rganildi. Ushbu faoliyatlarni integratsiyalashgan holda tashkil etish bolalarning muloqot ko‘nikmalari, mustaqil fikrlashi, ijodiy qobiliyatlari va maktabga tayyorgarlik darajasini rivojlantirishga xizmat qilishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari asosida maktabgacha ta’lim tashkilotlarida mazkur yondashuvni samarali qo‘llash bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, maktabga tayyorgarlik, o‘yin faoliyati, teatr faoliyati, ijodiy faoliyat, integrativ yondashuv, bolalar rivojlanishi, pedagogik metodika, ta’lim-tarbiya jarayoni.

Аннотация: В данной статье проанализированы теоретические и практические основы методики подготовки детей дошкольного возраста к школе на основе интеграции игровой, театральной и творческой деятельности. В ходе исследования изучено влияние данных видов деятельности на интеллектуальное, социальное и эмоциональное развитие детей. Установлено, что их интегрированное использование способствует развитию коммуникативных навыков, самостоятельного мышления, творческих способностей и повышению уровня готовности детей к школьному обучению. На основе полученных результатов разработаны научно-практические рекомендации по эффективному применению данного подхода в дошкольных образовательных организациях.

Ключевые слова: дошкольное образование, подготовка к школе, игровая деятельность, театральная деятельность, творческая деятельность, интегративный подход, развитие детей, педагогическая методика, образовательный процесс.

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical foundations of preparing preschool children for school through the integration of play, theatrical, and creative activities. The study examines the influence of these activities on children's intellectual, social, and emotional development. The findings indicate that the integrated use of play, theatre, and creative activities contributes to the development of communication skills, independent thinking, creativity, and overall school readiness. Based on the research results, scientific and practical recommendations were developed for the effective implementation of this approach in preschool educational institutions.

Keywords: preschool education, school readiness, play activity, theatrical activity, creative activity, integrative approach, child development, pedagogical methodology, educational process.

Kirish (Introduction)

Maktabgacha ta’lim bolaning keyingi ta’lim bosqichlariga muvaffaqiyatli tayyorlanishida muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda bolalarni maktabga tayyorlashda nafaqat bilim berish, balki ularning nutqini, tafakkurini, ijodiy qobiliyatlarini, muloqot madaniyatini va ijtimoiy faolligini rivojlantirish ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim-tarbiya jarayonini bolaning yosh xususiyatlariga mos va qiziqarli shakllarda tashkil etish zarurati ortib bormoqda. O‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlar bolalarning tabiiy ehtiyojlariga mos keladigan, ularni faol ishtirok etishga undaydigan samarali vositalardir. Ushbu faoliyatlar orqali bolalarda mustaqil fikrlash, erkin muloqot qilish, o‘z his-tuyg‘ularini ifodalash hamda jamoada ishlash ko‘nikmalari shakllanadi. Shuning uchun o‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlarni o‘zaro uyg‘unlashtirgan holda tashkil etish bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashning samarali yo‘llaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda.

Mavzuga oid ilmiy manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, o‘yin faoliyati bolaning rivojlanishida yetakchi omillardan biri sifatida ko‘plab olimlar tomonidan o‘rganilgan. Teatr va ijodiy faoliyatlarining ham bolalar nutqi, tasavvuri, ijodkorligi va ijtimoiy faolligini rivojlantirishdagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Biroq ushbu faoliyatlarni integratsiyalashgan holda qo‘llash va uning bolalarning maktabga tayyorgarligiga ta’sirini o‘rganish masalasi yetarli darajada tadqiq etilmagan. Shu bois mazkur tadqiqotning maqsadi o‘yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasi asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlash metodikasining samaradorligini tahlil qilish hamda uni amaliyotda qo‘llash bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir.

Metodologiya (Methods)

Mazkur tadqiqotda maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda o‘yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasining pedagogik imkoniyatlarini aniqlash maqsadida ilmiy-pedagogik tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini maktabgacha ta’lim nazariyasi, bolalar psixologiyasi va zamonaviy pedagogik yondashuvlarga oid ilmiy qarashlar tashkil etdi. Mavzuning nazariy asoslarini yoritishda ilmiy adabiyotlarni o‘rganish, tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish metodlari qo‘llanildi.

Tadqiqotning obyekti sifatida maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta’limiga tayyorlash jarayoni tanlandi. Tadqiqot predmeti esa o‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlarni o‘zaro uyg‘unlashtirish asosida bolalarni maktabga tayyorlash metodikasidan iborat bo‘ldi. Tadqiqot davomida maktabgacha ta’limga oid ilmiy manbalar, metodik qo‘llanmalar, pedagogik tadqiqotlar va amaliy tajribalar o‘rganildi. Xususan, o‘yin faoliyatining bolaning bilish jarayonlariga, teatr faoliyatining nutq va muloqot madaniyatiga, ijodiy faoliyatning esa mustaqil fikrlash va tasavvur rivojiga ta’siri tahlil qilindi. Shuningdek, ushbu faoliyatlarining o‘zaro bog‘liqligi va integratsiyalashgan holda qo‘llanilganda bolalarning maktabga tayyorgarlik darajasiga ko‘rsatadigan ta’siri ilmiy manbalar asosida baholandi. Tadqiqot jarayonida bolalarning maktabga tayyorgarligini belgilovchi asosiy ko‘rsatkichlar, jumladan, nutq rivoji, ijtimoiy faollik, muloqot ko‘nikmalari, ijodiy fikrlash va mustaqil faoliyatga tayyorlik kabi jihatlariga alohida e’tibor qaratildi.

28.09.2026

Tadqiqotda qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv hamda pedagogik umumlashtirish metodlaridan ham foydalanildi. O‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlarning alohida hamda integratsiyalashgan holdagi pedagogik imkoniyatlari o‘zaro taqqoslandi. Olingan ma’lumotlar tahlil qilinib, mavzuga oid ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta’minlash maqsadida turli ilmiy manbalardan olingan ma’lumotlar o‘zaro solishtirildi va tizimlashtirildi. Ma’lumotlarni qayta ishlash jarayonida tahlil va sintez usullaridan foydalanilib, mavjud ilmiy qarashlar asosida umumiy xulosalar chiqarildi. Shuningdek, tadqiqot davomida to‘plangan ma’lumotlarni aniqroq ifodalash uchun statistik ma’lumotlarni guruhlash, jadval va diagrammalar yordamida tasvirlash usullaridan foydalanish ko‘zda tutildi. Mazkur yondashuvlar o‘yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasining bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashdagi o‘rni va ahamiyatini chuqurroq yoritish imkonini berdi. Natijada maktabgacha ta’lim amaliyotida qo‘llash mumkin bo‘lgan ilmiy asoslangan metodik tavsiyalarni ishlab chiqish uchun zarur bo‘lgan nazariy va metodik asoslar shakllantirildi. Tadqiqotda qo‘llanilgan metodlar mavzuning mohiyatini har tomonlama ochib berish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimiga oid amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Natijalar (Results)

Tadqiqot natijalari o‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlarni integratsiyalashgan holda tashkil etish maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda muhim pedagogik imkoniyatlarga ega ekanligini ko‘rsatdi. Tahlillar davomida ushbu faoliyatlarning o‘zaro uyg‘unligi bolalarning bilish jarayonlarini faollashtirishi, atrof-muhit haqidagi tasavvurlarini kengaytirishi va o‘quv faoliyatiga qiziqishini oshirishi aniqlandi. Ayniqsa, rolli o‘yinlar va sahnalashtirilgan mashg‘ulotlarning ijodiy topshiriqlar bilan birgalikda tashkil etilishi bolalarning mustaqil fikrlash, voqealarni tahlil qilish va o‘z munosabatini erkin ifodalash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi kuzatildi. Tadqiqot davomida o‘rganilgan ilmiy manbalar va pedagogik tajribalar bolalarning o‘yin orqali olgan bilimlari teatr faoliyati jarayonida mustahkamlanishi, ijodiy mashg‘ulotlar orqali esa yanada boyitilishi mumkinligini ko‘rsatdi. Natijada bolalar tomonidan o‘zlashtirilgan bilim, ko‘nikma va malakalarning barqarorligi oshib, ularning maktab ta’limiga psixologik va ijtimoiy jihatdan tayyorgarligi kuchayishi aniqlandi.

Olib borilgan tahlillar o‘yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasining bolalar nutqi va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatdi. Xususan, sahnalashtirilgan faoliyatlarda ishtirok etgan bolalarning fikrini izchil bayon qilish, tengdoshlari bilan muloqotga kirishish va jamoada ishlash ko‘nikmalari sezilarli darajada rivojlanishi kuzatildi. Teatr elementlari bilan boyitilgan o‘yinlar bolalarning lug‘at boyligini oshirish, nutq ravonligini shakllantirish hamda hissiy holatlarni ifodalash qobiliyatini kuchaytirishga xizmat qilishi aniqlandi. Ijodiy faoliyatlar esa bolalarda erkin fikrlash, yangi g‘oyalarni ilgari surish va muammoli vaziyatlarga mustaqil yechim topish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam berishi bilan ajralib turdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ushbu faoliyatlarning uyg‘un holda qo‘llanilishi bolalarning nafaqat intellektual, balki ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu esa maktab ta’limiga moslashish jarayonini yengillashtirish va o‘quv faoliyatiga bo‘lgan ijobiy munosabatni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari asosida o‘yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasiga tayangan metodik yondashuv maktabgacha ta’lim tashkilotlarida qo‘llash uchun samarali pedagogik vosita ekanligi

28.09.2026

to’g’risida xulosa chiqarildi. Olingan ma’lumotlarni tizimlashtirish maqsadida qiyosiy jadvallar va diagrammalar ishlab chiqildi hamda ularda bolalar rivojlanishining asosiy ko’rsatkichlari tahlil qilindi. Tahlillar natijasida integratsiyalashgan faoliyatlar bolalarning mustaqilligi, tashabbuskorligi, ijodkorligi, muloqot madaniyati va jamoaviy hamkorlik ko’nikmalarini rivojlantirishda alohida ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Shuningdek, mazkur yondashuv bolalarning maktabga tayyorgarligini faqat bilim darajasi orqali emas, balki shaxsiy, ijtimoiy va hissiy rivojlanish ko’rsatkichlari orqali ham ta’minlash imkonini berishi bilan ahamiyatlidir. Natijalar shuni ko’rsatdiki, o’yin, teatr va ijodiy faoliyatlarning o’zaro integratsiyasi asosida tashkil etilgan ta’lim-tarbiya jarayoni bolalarning har tomonlama rivojlanishini qo’llab-quvvatlaydi hamda ularni maktab ta’limining keyingi bosqichlariga puxta tayyorlash uchun qulay pedagogik muhit yaratadi.

Muhokama (Discussion)

Tadqiqot natijalari o’yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasi maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda samarali pedagogik yondashuvlardan biri ekanligini ko’rsatdi. Olingan natijalar maktabgacha ta’lim sohasida faoliyat olib borgan ko’plab olimlarning ilmiy qarashlari bilan uyg’unlik kasb etadi. Xususan, o’yin faoliyatining bolaning bilish jarayonlari va ijtimoiy rivojlanishiga ta’siri, teatr faoliyatining nutq va muloqot madaniyatini shakllantirishdagi o’rni hamda ijodiy faoliyatning mustaqil fikrlashni rivojlantirishdagi ahamiyati ushbu tadqiqot natijalari orqali ham o’z tasdig’ini topdi. Tadqiqot davomida aniqlangan ma’lumotlar shuni ko’rsatdiki, mazkur faoliyatlar alohida qo’llanilganda ham ijobiy natijalar beradi, biroq ularning integratsiyalashgan holda tashkil etilishi bolalarning maktabga tayyorgarligini yanada samarali shakllantiradi. Ayniqsa, bolalarning muloqotga kirishuvchanligi, jamoa bilan ishlash qobiliyati, ijodiy tafakkuri va mustaqil faoliyatga tayyorligi kabi sifatning rivojlanishida integrativ yondashuvning imkoniyatlari yuqori ekanligi aniqlandi. Shu bilan birga, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida bunday faoliyatlarni tashkil etishda pedagoglarning kasbiy mahorati, metodik ta’minot darajasi va rivojlantiruvchi muhitning mavjudligi muhim omillar sifatida namoyon bo’ldi.

Tadqiqotning asosiy afzalligi o’yin, teatr va ijodiy faoliyatlarning o’zaro bog’liqligini yagona pedagogik tizim sifatida tahlil qilish hamda ularning bolalarni maktabga tayyorlashdagi ahamiyatini kompleks yoritib berishdan iboratdir. Shu bilan birga, tadqiqot ayrim cheklovlariga ham ega. Jumladan, ish asosan ilmiy manbalar va mavjud pedagogik tajribalar tahliliga tayangan holda olib borildi hamda keng ko’lamli amaliy tajriba-sinov ishlari amalga oshirilmadi. Kelgusida ushbu yo’nalishda eksperimental tadqiqotlar o’tkazish, turli yosh guruhlaridagi bolalar ishtirokida metodikaning samaradorligini amaliy jihatdan baholash va natijalarni statistik tahlil qilish ilmiy xulosalarning yanada ishonchli bo’lishiga xizmat qiladi. Shuningdek, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida o’yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasiga asoslangan maxsus metodik dasturlarni ishlab chiqish hamda amaliyotga joriy etish mazkur yo’nalishdagi tadqiqotlarning istiqbolli vazifalaridan biri hisoblanadi.

Xulosa (Conclusion)

Mazkur tadqiqotda o’yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasi asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta’limiga tayyorlash metodikasining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilindi. Olib borilgan tadqiqotlar va ilmiy manbalar tahlili shuni ko’rsatdiki, maktabgacha yosh davri bolaning intellektual, ijtimoiy, hissiy va ijodiy rivojlanishida alohida ahamiyat kasb etadi. Shu sababli bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida faqat bilim berishga qaratilgan an’anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmasdan, ularning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydigan

28.09.2026

zamonaviy pedagogik faoliyat turlaridan samarali foydalanish zarur. Tadqiqot davomida o‘yin faoliyati bolaning bilish jarayonlarini rivojlantirishda, teatr faoliyati nutq va muloqot madaniyatini shakllantirishda, ijodiy faoliyat esa mustaqil fikrlash va tasavvurni boyitishda muhim o‘rin tutishi aniqlandi. Ushbu faoliyatlarning o‘zaro integratsiyalashgan holda qo‘llanilishi esa bolalarning maktab ta’limiga tayyorgarligini yanada samarali shakllantirish imkonini berishi asoslandi.

Tadqiqot natijalari integratsiyalashgan faoliyatlar bolalarda o‘quv faoliyatiga qiziqish uyg‘otish, jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, erkin muloqot qilish, o‘z fikrini ifodalash va muammoli vaziyatlarga ijodiy yondashish qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi. Ayniqsa, o‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlarning uyg‘unlashuvi bolalarda o‘ziga ishonch, tashabbuskorlik va mustaqillik kabi sifatlarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Shuningdek, ushbu metodik yondashuv bolalarning hissiy barqarorligini mustahkamlash, tengdoshlari bilan samarali muloqot qilish hamda yangi ta’lim muhitiga tezroq moslashishlariga ko‘maklashishi bilan ham ahamiyatlidir. Tadqiqot davomida olingan natijalar maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda integrativ yondashuvlardan foydalanish samarali natijalar berishini tasdiqladi.

Tadqiqot yakunlari asosida maktabgacha ta’lim amaliyotida o‘yin, teatr va ijodiy faoliyatlarni o‘zaro bog‘liq holda tashkil etishga alohida e’tibor qaratish maqsadga muvofiq ekanligi belgilandi. Buning uchun pedagoglar tomonidan rivojlantiruvchi ta’lim muhitini yaratish, bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda integratsiyalashgan mashg‘ulotlarni tashkil etish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish tavsiya etiladi. Shu bilan birga, pedagoglarning ushbu yo‘nalishdagi metodik kompetensiyalarini oshirish, maxsus dastur va qo‘llanmalar ishlab chiqish hamda ilg‘or tajribalarni amaliyotga keng joriy etish zarur hisoblanadi. Umuman olganda, o‘yin, teatr va ijodiy faoliyat integratsiyasi asosida bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi maktabgacha ta’lim sifatini oshirish, bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlash va ularni boshlang‘ich ta’lim bosqichiga puxta tayyorlashga xizmat qiluvchi samarali pedagogik yondashuvlardan biri sifatida e’tirof etilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi. – Toshkent: Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, 2022.
3. Vygotskiy L.S. *Pedagogik psixologiya*. – Moskva: AST, 2023.
4. Elkonin D.B. *Psixologiya igri* (O‘yin psixologiyasi). – Moskva: Vldos, 1999.
5. Piaget J. *The Psychology of the Child*. – New York: Basic Books, 1969.
6. Smilansky S., Shefatya L. *Facilitating Play: A Medium for Promoting Cognitive, Socio-Emotional and Academic Development in Young Children*. – Gaithersburg: Psychological and Educational Publications, 1990.
7. Ismoilova Z.K., Xasanboyeva O.U. *Maktabgacha pedagogika*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.